

kring straffesager og straffedomme kan også tjene generalpræventive formål.

Der henvises til betænkningen side 39-49.

Justitsministeriet kan tilslutte sig Retsplejerådets generelle synspunkter om betydningen af offentlighed i retsplejen. Det må således anses for at være af væsentlig betydning i et moderne rets- og informations-samfund, at der er en meget vid offentlighed i retsplejen. En høj grad af åbenhed og indsigt for borgerne og pressen med domstolenes arbejde er en forudsætning for offentlighedens tillid til og kontrol med retsvæsenet.

2. Aktindsigt

Spørgsmålet om aktindsigt i civile sager og straffesager kan anskues dels ud fra, hvilke dokumenter der er tale om at få aktindsigt i, dels ud fra, hvem der søger aktindsigt. I det følgende behandles spørgsmålet om enhvers adgang til aktindsigt i domme og kendelser mv. i pkt. 2.1. Herefter behandles parterers aktindsigt i pkt. 2.2, og i pkt. 2.3 behandles aktindsigt for personer, der ikke er parter, men dog har en særlig interesse i at få aktindsigt i en konkret sag. Endelig behandles pressens aktindsigt i pkt. 2.4, mens pkt. 2.5 angår meroffentlighed og pkt. 2.6 afgifts- og gebyrsspørgsmål.

2.1. Aktindsigt i domme og kendelser mv.

2.1.1. Gældende ret

Andre end parterne har krav på udskrift af bl.a. domme og kendelser, hvis de har retlig interesse heri, jf. retsplejelovens § 41, stk. 1. I straffesager har andre end parterne først krav på aktindsigt, når sagen er endt, dvs. endeligt afsluttet ved en afgørelse, som ikke kan anfægtes ved ordinære retsmidler (appel eller genoptagelse inden for de almindelige frister). Herudover indeholder retsplejeloven i § 41 a en særlig regel om pressens adgang til aktindsigt, jf. herved pkt. 2.4.1.

Retlig interesse foreligger navnlig, når aktindsigt ønskes for at afklare et retsspørgsmål, der enten har konkret eller generel forbindelse med den retssag, hvori der anmodes om aktindsigt.

Den overvejende opfattelse synes at være, at journalistisk interesse ikke udgør retlig interesse. Det er endvidere tvivlsomt, om videnskabelig interesse udgør retlig interesse, og om personlig og følelsesmæssig interesse i almindelighed udgør retlig interesse.

Aktindsigt kan helt eller delvis nægtes, såfremt statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt gør det betænkeligt at meddele aktindsigt, og det samme gælder, såfremt det

må befrygtes, at en udskrift vil blive benyttet på retsstridig måde, jf. retsplejelovens § 41, stk. 2.

2.1.2. Retsplejerådets forslag

2.1.2.1. Retsplejerådet anfører, at princippet om offentlighed i retsplejen er fastslået i grundlovens § 65, og at dokumentoffentlighed efter en nutidig betragtning ikke kan anses som blot et accessorium til mødeoffentlighed, men i væsentlig grad bidrager selvstændigt til offentlighedens indsigt i retsplejen.

Retsplejerådet finder, at aktindsigt hos domstolene for andre end parter ikke længere generelt bør være betinget af »retlig interesse«. Som dette kriterium gennemgående er blevet fortolket i retspraksis, giver det efter Retsplejerådets opfattelse efter en nutidig betragtning ikke tilstrækkelig mulighed for aktindsigt.

Retsplejerådet har overvejet, om kravet om retlig interesse generelt bør erstattes af et andet og mere egnet kriterium, men finder, at den bedste løsning er at fastsætte, at *enhver som udgangspunkt har adgang til aktindsigt i domme og kendelser* samt visse andre dokumenter, som er nært knyttet til domsforhandlingen. De hensyn, der kan begrunde indskrænkninger i adgangen til aktindsigt for andre end parterne, bør således efter rådets opfattelse for så vidt angår domme og kendelser mv. fremover varetages af konkrete undtagelser til aktindsigt, der er udformet specielt med dette formål for øje.

Retsplejerådet peger endvidere på, at der i en række tilfælde bør være væsentlig videre adgang til aktindsigt hos domstolene end hos forvaltningen. Dette skyldes domstolenes særlige forfatningsmæssige stilling og grundlovens udtrykkelige bestemmelse om gennemførelse af offentlighed i retsplejen i videst muligt omfang.

Retsplejerådet har særligt overvejet spørgsmålet om aktindsigt for enhver i domme og kendelser mv. i straffesager og bemærker i den forbindelse, at der knytter sig betydelig offentlig interesse, herunder fra medierne, til en række straffesager. Der fremkommer under straffesager ofte oplysninger af meget personlig karakter om de i sagen involverede personer, herunder tiltalte og forurettede, men den afvejning mellem hensynet til informationsfriheden og nyhedsformidlingen og hensynet til de involverede personer, der må foretages, bør efter Retsplejerådets opfattelse ske ved hjælp af passende konkrete undtagelser fra adgangen til aktindsigt samt ved regler om navneforbud mv. og ikke ved generelt at undtage domme og kendelser mv. i straffesager fra aktindsigt for andre end parterne.

Retsplejerådet peger endvidere på, at der allerede i dag er tradition for en høj grad af åbenhed og offentlig